

ממה שאמר בבא-מציעא (י). וכן פסק להלכה. ע' בשו"ת מהר"ם תשסא, שכה, ובדפוס לבוב סה]. יש לבאר סברת רב ששת לפרושי רז"ה ורשב"ם, אמנם לא קנה זה שנתמלאו לו מיד אבל הלא בהגיעם לידו קנה וא"כ הוא זכה במים ביום טוב תחילה ומדוע דינם כרגלי הממלא. וצריך לומר כיון שהממלא יכול היה לקחתם לעצמו עד שנתן לחברו, עומדים המים ברשותו ואעפ"י שלא קנאם ממש. ואפשר שזו כוונת הראב"ד בהשגות על המאור.

'מי שהיו פירותיו בעיר אחרת וערבו בני אותה העיר להביא אצלו מפירותיו – לא יביאו לו...'
מבואר שלא הותר איסור תחומין ביו"ט לצורך אוכל נפש, גם כשהפעולה נעשית באוכל עצמו [ולא רק בהליכת האדם אליהם מחוץ לתחום, שהיה מקום לדונו כ'מכשירי אוכל נפש' כמו שכתב בהגהות 'קרני ראם' למהרש"א בכתובות ז].

והחתם-סופר (או"ח קמט) הסביר שאיסור תחומין אינו שייך לאיסור מלאכה אלא שם נפרד לו, על כן אינו כלול בכתוב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם – שזה מדבר בענין שלמעלה: כל מלאכה לא יעשה בהם, ולא באיסורים אחרים. ואולם לפי מה שנראה להוכיח מדברי התוס' והרא"ש שגם תחומין נכללים בשם 'מלאכה' (ע' במובא לעיל לו: וע"ע בשו"ת עמודי אור יד), על כרחנו ליתן טעם אחר. ונראה לבאר על פי דברי הרמב"ן (לעיל כד – לענין איסור קצירה וצידה ביום טוב), לא התירה תורה מלאכת אוכל נפש אלא באוכל שהוא ברשותו של אדם ומזומן לו לאכילה, אבל כגון צידת בעלי חיים שאינם ברשותו, וכן עקירת דבר מגידולו – לא. וכמו כן יש לומר, דבר שהיה מחוץ לתחום אינו מוכן ומזומן לו לאכילה ולא הותרה בו מלאכת אוכל נפש (עפ"י קהלות יעקב ביצה כ).

– דעת כמה מהראשונים היא שפירות וכלים שבעליהם שוהים בשבת חוץ לתחום – אין להזיזם ממקומם, מפני שהם נגררים לגמרי אחרי בעליהם והרי אסור לו לצאת למקום זה. ואולם יש אומרים (כן נראית דעת רש"י ועוד) שבאופן זה קנו הפירות שביתה במקומם. ולכך אסור לבני העיר הזו להביאם לבעליהם – כי אינם נמשכים אחר אנשים אחרים, לילך עמם על סמך עירובם אלא יש להם אלפים אמה בלבד ממקום שהם מונחים שם (עפ"י המאירי כאן. ובשו"ת שבט הלוי ח"ט ט) החשיב שיטה זו לעשות ספק, כמובא לעיל).

דף מ

'מי שזמן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות'. פרש"י: לא יוליכו לאחר סעודה מנות לביתם לצורך הלילה. מכאן ומעוד כמה מקומות הוכיח בספר חיי אדם (קנג,ו) שהבאת דבר מיום טוב לחברו אינה בגדר הכנה האסורה. ומ"מ לצורך חול או לדבר הרשות – כתב – אין לנו ראייה להתיר.

וע' ביוסף דעת עירובין (לט). שלכאורה נראה על פי דברי הגמרא שם שאם המעשה אינו מוכיח שמכין לצורך מחר יש להתיר, עכ"פ לענין דבר מצוה כגון הולכת סידור תפילה לבית הכנסת, שהרי יכול להשתמש בו מבעוד יום ואין המעשה ניכר מצד עצמו שמכין לצורך הלילה, ואולם בספר שמירת שבת כהלכתה (כה,עד) כתב להתיר רק אם יתפלל בו קצת בו ביום. וצ"ע.

ומ"מ כשמוכת הדבר שעושה לצורך אחר השבת, אפילו הוא יום טוב ודבר מצוה – אפשר שאסור [ואין הוכחה מהורדת הכלים מהסוכה ביום טוב, שאין זה מעשה עם צביון הכנה אלא מחזיר הכלים לביתו]. ולפי"ז אפשר שאסור להוליך הפסח שנשחט בשבת הביתה עד הלילה גם אם יערבו את העיר [גם נראה שהוא מוקצה, אלא שהוא כבר נתון בידו]. וכן יש לדקדק מלשון המשנה (ע' פסחים סד:).

זוהא רב הונא תלמיד דרב הוה ואמר רב...' על קושיות התלמוד מדברי הרב על התלמיד, וביחוד מרב על רב הונא – ע' במובא בשבת קכח.

זאי אינהו תלו לך מסחת דעתך ולא תשקול'. לפי פירוש אחד ברש"י מדובר כאן על איסור בשר שנתעלם מן העין [וכדעת רב (בחולין צה.) האוסר – שלא כלוי]. וכשאדם עצמו תולה בידים אינו שוכח ולא מסיח דעת, משא"כ כשאחרים תולים לו והוא טרוד בלימודו. ויש מי שפירש שמדובר שנפלו החתיכות ממקום תלייתן ובא ומצאן למטה ואינו מכירן מפני שלא הוא תלאן ואין לו בהן סימן – לפיכך אסורות, כי שמא אותו בשר שהיה בכלי גרתו חיה או שרץ וזהו בשר אחר (עפ"י בהגר"א יו"ד סג סק"ד בדעת הרמב"ם. ומה שהזכירו 'טריד בשמעתיה' – שבשל כך לא שם לבו לחתיכות הבשר לזהותן).

על הפירוש השני ברש"י, שנאסר לו משום מוקצה – ע' מגן אברהם תקטו ס"ק כז; טל תורה; מנחת שלמה ח"ב לא, ב.

למה לי למימר משקין ושוחטין – מילתא אגב אורחיה קמ"ל דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט משום סרכא דמשכא' שתהא נוחה להפשיט העור (רש"י ור"ן). ויש מפרשים תועלת אחרת: ההשקאה קודם השחיטה מועילה להתיר הסירכות שבריא, שאם יש שם סרכא היא נשמטת (עפ"י רי"ף; פירוש המשנה לרמב"ם. וע' תוס' יום טוב; ש"ך יו"ד לט ס"ק לב ונקודות הכסף שם. וראה בהרחבה בחדושי הגר"ר בנגיס ח"ב כא). ולשון חכמים מרפא וברכה ושלום.